Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
EVGENIJA TANCHEVA
od 15. srpnja 2021.[1]

Predmet C-725/19

IO
protiv
Impuls Leasing România IFN SA

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Judecătoria Sectorului 2 București (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu, Rumunjska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Nepošteni uvjeti u potrošačkim ugovorima – Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. – Načelo djelotvornosti – Ovršni postupak – Nacionalno zakonodavstvo koje isključuje da sud pred kojim je pokrenut postupak povodom prigovora protiv ovrhe ispituje nepoštenost ugovornih odredaba – Postojanje zasebne tužbe”

I. Uvod

1. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Judecătoria Sectorului 2 București (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu, Rumunjska) odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima[2]. Smješten je u kontekst ovršnog postupka koji se provodi na temelju ugovora o leasingu koji ima svojstvo ovršne isprave.

2. U biti, glavno pitanje koje se postavlja u ovom predmetu jest protivi li se članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13 nacionalno zakonodavstvo koje nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak u kojem potrošač prigovara ovrsi ne omogućuje da ispita, po službenoj dužnosti (*ex officio*) ili na zahtjev potrošača, jesu li odredbe ugovora nepoštene s obzirom na to da prema nacionalnom propisu potrošač ima mogućnost podnijeti zasebnu tužbu putem koje se može ispitati sadržava li ugovor nepoštene odredbe.

3. Ovaj predmet vodi se pred Sudom usporedno s četiri druga predmeta (C-600/19, C-693/19, C-831/19 i C-869/19) u kojima danas iznosim svoja mišljenja. Ti predmeti proizlaze iz talijanskih i španjolskih zahtjeva za prethodnu odluku i također dotiču slična i potencijalno osjetljiva pitanja koja se tiču dosega obveze nacionalnog suda da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost ugovornih odredaba, u skladu sa sudskom praksom Suda kojom se tumači Direktiva 93/13 i odnos s nacionalnim postupovnim sustavima.

[1] Izvorni jezik: engleski

[2] SL 1993., L 95, str. 29. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.)

4. Stoga, ovaj predmet pruža priliku Sudu da razvije svoju sudsku praksu u pogledu sudskog nadzora nepoštenih odredaba prema Direktivi 93/13 u odnosu na ubrzane postupke u kojima vjerovnici traže naplatu potrošačkih dugova u državama članicama.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

5. Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 propisuje:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba."

6. Članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 navodi:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima."

B. Rumunjsko pravo

7. Legeom nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Zakon br. 193/2000 o nepoštenim odredbama u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača) od 6. studenoga 2000. (*Monitorul Oficial al României*, Dio I., br. 560 od 10. studenoga 2000.), kako je izmijenjena (u daljnjem tekstu: Zakon br. 193/2000), Direktiva 93/13 prenesena je u rumunjsko pravo.

8. Članak 713. stavak 2. Codula de procedură civilă (u daljnjem tekstu: Zakonik o građanskom postupku), u verziji koja je na snazi nakon njegove izmjene Zakonom br. 310/2018 [3], propisuje:

„Ako se ovrha provodi na temelju ovršne isprave različite od sudske odluke, u prigovoru se može pozvati na činjenične i pravne razloge koji se tiču pravne osnove ovršne isprave samo ako zakonom nije propisano posebno postupovno pravno sredstvo za njezino poništenje, uključujući tužbu općeg prava."

9. Članak 713. stavak 2. Zakonika o građanskom postupku, prije nego je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, propisivao je:

„Ako se ovrha provodi na temelju ovršne isprave različite od sudske odluke, u prigovoru se može pozvati na činjenične i pravne razloge koji se tiču pravne osnove ovršne isprave samo ako zakonom nije propisano posebno pravno sredstvo za njezino poništenje."

[3] Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor normative act (Zakon br. 310/2018 kojim se mijenja i dopunjuje Zakon br. 134/2010 o Zakoniku o građanskom postupku, kao i drugi normativni akti) (*Monitorul Oficial al României*, Dio I., br. 1074 od 18. prosinca 2018.) (u daljnjem tekstu: Zakon br. 310/2018), koji je stupio na snagu 21. prosinca 2018.

III. Činjenično stanje, postupak i prethodno pitanje

10. Prema odluci kojom se upućuje prethodno pitanje 20. kolovoza 2008. Impuls Leasing România IFN SA (u daljnjem tekstu: Impuls Leasing), u svojstvu davatelja leasinga, i osoba IO, u svojstvu potrošača i kao korisnik, sklopili su ugovor o leasingu vezano za korištenje motornog vozila za razdoblje od 48 mjeseci.

11. Nakon toga osoba IO nije mogla ispuniti obveze plaćanja prema ugovoru. Dana 19. ožujka 2010. osoba IO vratila je motorno vozilo Impuls Leasingu. Dana 29. lipnja 2010. Impuls Leasing prodao je to vozilo trećoj osobi za iznos od 5294,12 eura.

12. Dana 15. listopada 2010. Impuls Leasing podnio je sudskom ovršitelju prijedlog za ovrhu na temelju ugovora protiv osobe IO. Nakon naplate iznosa od 5168,28 rumunjskih leua (RON) (oko 1200 eura) 16. studenoga 2016., taj ovršni postupak obustavljen je zato što osoba IO više nije imala imovine koja bi se mogla zaplijeniti.

13. Dana 26. ožujka 2019. Impuls Leasing podnio je drugom sudskom ovršitelju drugi prijedlog za ovrhu na temelju ugovora protiv osobe IO, zahtijevajući likvidaciju preostalih potraživanja koja mu navodno duguje u iznosu od 137 502,84 RON (oko 29 000 eura).

14. Rješenjem od 12. travnja 2019. Judecătoria Sectorului 2 București (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu) prihvatio je prijedlog za ovrhu u tom iznosu, uvećanom za troškove ovrhe.

15. Rješenjem od 8. svibnja 2019. sudski ovršitelj utvrdio je troškove ovrhe. Istog dana proveo je ovrhu, o čemu je obaviještena osoba IO.

16. Dana 24. svibnja 2019. osoba IO je Judecătoriji Sectorului 2 București (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu) podnijela prigovor protiv ovrhe, zahtijevajući poništenje provedbe ovrhe i uspostavu stanja koje je prethodilo izvršenju ugovora.

17. Sud koji je uputio zahtjev napominje da ugovor na temelju kojega je pokrenut ovršni postupak protiv osobe IO sadržava odredbe koje bi se mogle smatrati nepoštenima u skladu sa Zakonom br. 193/2000, kojim je Direktiva 93/13 prenesena u rumunjsko pravo. U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev ističe da odredba 10.9.1 ugovora ovlašćuje davatelja leasinga da, u slučaju kašnjenja plaćanja bilo kojeg novčanog iznosa koji korisnik duguje, primijeni zatezne kamate po stopi od 0,35 % preostalog iznosa za svaki dan kašnjenja, temeljem čega Impuls Leasing zahtijeva 116 723,72 RON (oko 25 000 eura), pri čemu je ukupna vrijednost ugovora bila 9232,07 eura. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da odredba 13. ugovora određuje opseg naknade štete koju davatelj leasinga može zahtijevati u slučaju da korisnik ne ispuni ugovorne obveze i da na temelju te odredbe Impuls Leasing zahtijeva naknadu, među ostalim, razlike glavnice u iznosu od 25 155,43 RON (oko 5300 eura) i neplaćenih računa u iznosu od 13 453,96 RON (oko 2800 eura).

18. Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da je, prema članku 713. stavku 2. Zakonika o građanskom postupku prije njegove izmjene Zakonom br. 310/2018, nacionalni sud smio ispitati nepoštenost ugovornih odredaba u okviru prigovora na ovrhu s obzirom na to da, u pogledu ugovora o leasingu, u smislu te odredbe nije postojalo posebno postupovno sredstvo za njihovo poništenje. Suprotno tomu, prema važećoj verziji članka 713. stavka 2. Zakonika o građanskom postupku kako je izmijenjen navedenim zakonom i koji je primjenjiv u glavnom postupku, to je moguće samo ako ne postoji postupovno pravno sredstvo za poništenje takvih ugovora, uključujući tužbu općeg prava. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da

potrošač može podnijeti takvu tužbu općeg prava u skladu sa Zakonom br. 193/2000 putem koje takvi ugovori mogu biti ispitani da bi se utvrdilo sadržavaju li nepoštene odredbe, to znači da nacionalni sud više ne može ispitivati nepoštenost ugovornih odredaba u okviru prigovora protiv ovrhe.

19. Sud koji je uputio zahtjev ističe da, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda, nacionalni ovršni mehanizmi moraju, u skladu s načelom djelotvornosti, ispuniti uvjet da ne onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje prava koja pravo Unije dodjeljuje potrošačima kao i da ta prava mogu biti djelotvorno zaštićena samo ako nacionalni postupovni sustav omogućuje *ex officio* ispitivanje potencijalno nepoštene prirode odredaba ugovora u okviru ovršnog postupka. Stoga sud koji je uputio zahtjev dvoji je li članak 713. stavak 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, usklađen s Direktivom 93/13, uzevši u obzir da potrošači imaju obvezu podnijeti tužbu općeg prava bez mogućnosti ostvarivanja prava dodijeljenih tom direktivom putem prigovora protiv ovrhe.

20. U tim okolnostima Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu) odlučio je prekinuti glavni postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li Direktivu 93/13/EEZ, uzimajući u obzir načelo djelotvornosti, tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo kao što je važeći rumunjski propis o uvjetima dopuštenosti prigovora protiv ovrhe – članak 713. stavak 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, koje ne omogućuje to da u okviru prigovora protiv ovrhe sud na zahtjev potrošača ili po službenoj dužnosti ispituje jesu li uvjeti ugovora o leasingu, koji predstavlja ovršnu ispravu, nepošteni zbog toga što postoji tužba općeg prava u okviru koje ugovori sklopljeni između ‚potrošača' i ‚trgovca' (‚vânzător sau furnizor') mogu biti ispitani u pogledu postojanja nepoštenih uvjeta u smislu te direktive?"

21. Pisanja očitovanja Sudu su podnijeli Impuls Leasing i Komisija. Te stranke, uz osobu IO i rumunjsku vladu, sudjelovale su na raspravi održanoj 27. travnja 2021.

IV. Sažetak očitovanja stranaka

22. Prema mišljenju osobe IO ovršni postupak ubrzani je izvanparnični postupak u kojem sud o određivanju ovrhe odlučuje u roku od sedam dana od podnošenja prijedloga, donošenjem rješenja bez sudjelovanja javnosti i bez pozivanja stranaka. Osoba IO naglašava da osim prigovora protiv ovrhe ne postoji drugo sredstvo kojim bi se moglo pobijati rješenje kojim se određuje ovrha.

23. Impuls Leasing navodi da je pitanje nedopušteno jer se odnosi na tumačenje nacionalnog postupovnog prava i, podredno, da ne postoji proturječnost između članka 713. stavka 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018 i Direktive 93/13. Prema njegovu mišljenju, pristup stranaka tužbi općeg prava ne ograničava njihova postupovna prava i, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda, nacionalni sudovi imaju pravo *ex officio* ispitati nepoštenost ugovornih odredaba s obzirom na Direktivu 93/13 i u okviru ovršnog postupka te je stoga potrošačima zajamčena djelotvorna zaštita.

24. Rumunjska vlada smatra da se nacionalno zakonodavstvo o kojem je riječ ne protivi Direktivi 93/13. Pojašnjava da se ovršni postupak provodi na temelju sudske odluke ili ovršne isprave, uključujući ugovore o leasingu, kao što je ugovor u konkretnom slučaju [4]. Ovršni postupak pokreće se tako da vjerovnik podnosi prijedlog nadležnom sudskom ovršitelju koji sudu predlaže donošenje rješenja o određivanju ovrhe. Sud o donošenju rješenja odlučuje u kratkom roku nakon provedenog izvanparničnog postupka bez pozivanja stranaka. U tom smislu, sud utvrđuje postojanje određenih formalnih pretpostavki i ne može odbiti ovrhu zbog toga što isprava sadržava nepoštene uvjete.

25. Rumunjska vlada ističe da dužnik, putem prigovora protiv ovrhe, može zahtijevati poništenje rješenja kojim se određuje ovrha, u roku od 15 dana. S obzirom na to da to rješenje nema snagu *res judicate*, ono se može pobijati podnošenjem prigovora dužnika, a kako se ne može pozivati na nepoštenost ugovornih odredaba, niti u roku od 15 dana, ne postavlja se pitanje zastare. Prema članku 713. stavku 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, potrošač se, u svojstvu dužnika, u prigovoru protiv ovrhe ne može pozivati na nepoštenost ugovornih odredaba jer može podnijeti tužbu općeg prava, koja čini zasebnu, neotuđivu tužbu putem koje se nepoštene odredbe mogu sudski ispitati. Tom tužbom potrošač može zahtijevati odgodu ovrhe, što Sud nije razmatrao u rješenju od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București i Secapital [5]. Ona navodi da se odgoda može brzo osigurati ako se postupa žurno, pretpostavke za odgodu ovrhe putem tužbe iste su kao one pod kojima bi ona bila odgođena putem prigovora protiv ovrhe te je davanje jamčevine u toj tužbi riješeno na jednak način kao u prigovoru protiv ovrhe.

26. Komisija navodi da se dotično nacionalno zakonodavstvo protivi Direktivi 93/13. Prema njezinu mišljenju, članak 713. stavak 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, predstavlja znatan rizik da potrošači neće moći iskoristiti zaštitu zajamčenu Direktivom 93/13. Iako tužba općeg prava nije vremenski ograničena, ta tužba nema utjecaj na ovršni postupak, koji se stoga može provesti prije nego sud povodom te tužbe odluči o ukidanju nepoštenih uvjeta i, iako je moguće da potrošač u toj tužbi zatraži odgodu ovrhe, obveza iz članka 719. stavka 2. Zakonika o građanskom postupku da plati jamčevinu čiji se iznos računa na temelju vrijednosti predmeta spora može rezultirati u visokim troškovima za potrošača i odvratiti ga od podnošenja takve tužbe. Kako je Komisija iznijela na raspravi, konkretni predmet predstavlja težu situaciju nego predmet u kojem je doneseno rješenje od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București i Secapital [6], s obzirom na to da ne postoji mogućnost da nacionalni sud ispita nepoštenost ugovornih odredaba u bilo kojem stadiju ovršnog postupka te potrošač mora pokrenuti zaseban postupak, što je protivno zahtjevima utvrđenima u sudskoj praksi Suda.

V. Analiza

27. Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita protivi li se članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13, s obzirom na načelo djelotvornosti, nacionalno zakonodavstvo koje ne dopušta da sud, u okviru postupka u kojem potrošač pobija ovrhu, ispita po službenoj dužnosti ili

[4] Rumunjska vlada navodi da je, u skladu s nedavnim zakonodavnim reformama, koje *ratione temporis* nisu primjenjive na glavni postupak, uklonjena izvršnost ugovora o leasingu čiji korisnik je potrošač.

[5] C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950

[6] C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950

na zahtjev potrošača nepoštenost odredaba ugovora koji čini ovršnu ispravu jer potrošač ima mogućnost pokrenuti zaseban postupak u kojemu se može ispitati sadržava li ugovor nepoštene odredbe.

28. Kao što proizlazi iz odluke kojom je upućeno prethodno pitanje, to pitanje proizlazi iz postupovnog uređenja ovršnog postupka u rumunjskom pravu, prema kojem, nakon izmjene članka 713. stavka 2. Zakonika o građanskom postupku Zakonom br. 310/2018 (vidjeti točke 8. i 9. ovog mišljenja), sud pred kojim je pokrenut postupak povodom prigovora protiv ovrhe više ne može ispitati nepoštenost ugovornih odredaba jer postoji zasebna tužba koju potrošač mora podnijeti da bi se omogućio sudski nadzor nepoštenih odredaba u skladu s Direktivom 93/13.

29. Kako bih odgovorio na pitanje postavljeno u ovom predmetu, prvo ću se osvrnuti na argumente koje je iznio Impuls Leasing koji se odnose na dopuštenost tog pitanja (odjeljak A). Nakon toga razmotrit ću sudsku praksu Suda u pogledu nadzora nepoštenih odredaba koji provodi nacionalni sud po službenoj dužnosti prema Direktivi 93/13 (odjeljak B) i primjenu načela razvijenih u toj sudskoj praksi na okolnosti konkretnog predmeta (odjeljak C).

30. Na temelju te analize zaključujem da je prethodno pitanje upućeno u ovom predmetu dopušteno i da se nacionalno zakonodavstvo o kojem je riječ, s obzirom na načelo djelotvornosti, protivi članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13.

A. Dopuštenost

31. Prema argumentima Impuls Leasinga, prethodno pitanje postavljeno u ovom predmetu nedopušteno je jer se odnosi na tumačenje nacionalnog prava.

32. Prema mojem mišljenju, te argumente treba odbiti.

33. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, u postupku prema članku 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sud jedini je ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Stoga, budući da se postavljeno pitanje odnosi na tumačenje prava Unije, Sud je načelno dužan donijeti odluku [7].

34. U ovom predmetu, budući da se pitanje odnosi na tumačenje Direktive 93/13, Sud je nadležan odlučiti o tome.

35. Stoga smatram da je pitanje postavljeno u ovom predmetu dopušteno.

[7] Vidjeti presudu od 29. travnja 2021., Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, t. 64.).

B. Relevantna sudska praksa Suda u odnosu na provođenje nadzora nepoštenih odredaba ex officio nacionalnih sudova

36. Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 zahtijeva da države članice utvrde kako nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača [8]. Članak 7. stavak 1. te direktive, u vezi s uvodnom izjavom 24., obvezuje države članice da moraju osigurati primjerena i djelotvorna sredstva za sprječavanje korištenja nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima [9]. Iako u pogledu tih odredaba postoji opširna sudska praksa, izložit ću primjenjiva načela iz te sudske prakse koja se odnosi na postojanje i opseg obveze nacionalnog suda da *ex officio* nadzire nepoštenost ugovornih odredaba, koja su najrelevantnija za moju analizu ovog predmeta.

1. Obveza nacionalnog suda da provede nadzor ex officio

37. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, sustav zaštite uspostavljen Direktivom 93/13 temelji se na ideji da je potrošač u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga, kako u pogledu pregovaračke snage tako i u pogledu razine obaviještenosti, koji dovodi do pristanka na odredbe koje je prodavatelj robe ili pružatelj usluga prethodno sastavio, bez mogućnosti da utječe na njihov sadržaj [10]. Radi osiguranja zaštite propisane Direktivom 93/13, neravnopravnost između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluge može se ispraviti samo pozitivnom intervencijom neovisnom o samim ugovornim strankama [11].

38. Stoga, s obzirom na prirodu i važnost javnog interesa na kojem se temelji zaštita koja se Direktivom 93/13 osigurava potrošačima, nacionalni sud je dužan po službenoj dužnosti ispitati je li ugovorna odredba nepoštena i time ispraviti neravnotežu između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluge ako su mu na raspolaganju potrebni pravni i činjenični elementi [12]. Zapravo, ta je obveza prikladno sredstvo za postizanje rezultata određenog u članku 6. stavku 1. Direktive 93/13, a to je da se onemogući da potrošač bude vezan nepoštenom odredbom, i za postizanje cilja iz članka 7. stavka 1. te direktive, utoliko što takvo ispitivanje može imati učinak odvraćanja, pomažući da se okonča korištenje nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima [13].

2. Opseg obveze nacionalnog suda da provede nadzor ex officio

39. U skladu s dosljednom sudskom praksom, Direktiva 93/13 obvezuje države članice da propišu mehanizam koji bi osigurao da bilo koja ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo može biti podvrgnuta nadzoru kako bi se utvrdilo je li nepoštena [14]. Sud je također naglasio da

[8] Vidjeti presudu od 27. siječnja 2021., Dexia Nederland (C-229/19 i C-289/19, EU:C:2021:68, t. 57.). Vidjeti također Direktivu 93/13, uvodnu izjavu 21. Kao što je Sud utvrdio, članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 predstavlja obvezujuću odredbu kojoj je cilj formalnu ravnotežu koju ugovor uspostavlja između prava i obveza suugovaratelja zamijeniti stvarnom ravnotežom koja će između njih ponovno uspostaviti ravnopravnost. Vidjeti presudu od 11. ožujka 2020., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, t. 24.).

[9] Vidjeti presudu od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 52.).

[10] Vidjeti presude od 27. lipnja 2000., Océano Grupo Editorial i Salvat Editores (C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, t. 25.) i od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia (C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 49.).

[11] Vidjeti presude od 9. studenoga 2010., VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, t. 48.) i od 11. ožujka 2020., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, t. 25.).

[12] Vidjeti presude od 4. lipnja 2009., Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, t. 31. i 32.) i od 4. lipnja 2020., Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, t. 37.).

[13] Vidjeti presudu od 9. srpnja 2015., Bucura (C-348/14, neobjavljenu, EU:C:2015:447, t. 42.).

[14] Vidjeti presudu od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, t. 44.).

posebnosti postupaka koji se u skladu s nacionalnim pravom vode između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga ne mogu utjecati na pravnu zaštitu koju potrošači imaju prema Direktivi 93/13 [15].

40. Iako je Sud već utvrdio, u više navrata i s obzirom na uvjete iz članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive 93/13, način na koji nacionalni sudovi moraju osigurati zaštitu prava koja potrošači imaju na temelju te direktive, ostaje činjenica da su, u nedostatku usklađenosti na razini Unije, pravila postupaka primjenjivih na ocjenu nepoštenosti ugovornih odredaba prepuštena pravnim sustavima država članica, pod uvjetom da nisu nepovoljnija od onih koja uređuju slične situacije u nacionalnom pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) [16].

41. U pogledu načela djelotvornosti Sud je presudio da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li ili pretjerano otežava nacionalna postupovna odredba primjenu prava Unije, treba analizirati uzimajući u obzir položaj te odredbe u postupku, tijek postupka i njegove posebnosti, gledano u cjelini, zajedno sa, prema potrebi, načelima na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava na obranu, načelo pravne sigurnosti i pravilno odvijanje postupka [17].

42. Nadalje, Sud je priznao da činjenica da potrošač može računati na zaštitu zajamčenu Direktivom 93/13 samo ako pokrene sudski postupak nije sama po sebi suprotna načelu djelotvornosti jer se ta zaštita temelji na pretpostavci da će jedna od stranaka ugovora pokrenuti postupak pred nacionalnim sudovima [18]. Štoviše, s obzirom na članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 i načelo djelotvornosti, odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprječavanje daljnjeg korištenja nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima moraju podrazumijevati odredbe koje omogućuju da se potrošačima zajamči djelotvorna sudska zaštita, dajući im mogućnost da pred sudom osporavaju takav ugovor uključujući i u stadiju ovrhe, pod razumnim postupovnim uvjetima tako da za ostvarivanje njihovih prava nisu propisani uvjeti, među ostalim rokovi ili troškovi, koji otežavaju ostvarivanje prava zajamčenih Direktivom 93/13 [19].

43. Osobito, Sud je utvrdio da je djelotvornu zaštitu pravâ koja proizlaze iz Direktive 93/13 moguće zajamčiti samo ako nacionalni postupovni sustav dopušta sudu da u okviru postupka izdavanja platnog naloga ili postupka ovrhe platnog naloga po službenoj dužnosti provjeri jesu li odredbe ugovora nepoštene [20]. Stoga, u slučaju kada nadzor *ex officio* nacionalnog suda ne postoji u stadiju ovrhe platnog naloga, treba smatrati da nacionalno zakonodavstvo ugrožava djelotvornost zaštite koju nudi Direktiva 93/13 ako ono ne predviđa takav nadzor u stadiju izdavanja naloga ili kada je takav nadzor predviđen isključivo u stadiju prigovora protiv izdanog naloga, ako postoji znatan rizik da potrošači neće podnijeti potreban prigovor bilo zbog kratkog roka koji je u tu svrhu predviđen, bilo zbog troškova koje bi pokretanje postupka moglo prouzrokovati u odnosu na iznos osporavanog duga bilo zbog toga što nacionalno zakonodavstvo ne predviđa obvezu da im se dostave sve informacije koje su im potrebne da odrede opseg svojih

15 Vidjeti presudu od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, t. 50.).

16 Vidjeti presudu od 26. lipnja 2019., Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, t. 45. i 46.).

17 Vidjeti presudu od 22. travnja 2021., PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, t. 53.).

18 Vidjeti presudu od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, t. 63.).

19 Vidjeti u tom smislu presudu od 26. lipnja 2019., Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, t. 57.).

20 Vidjeti presudu od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, t. 44.) i rješenje od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti i Secapital (C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950, t. 25.).

prava [21]. Stoga se Direktivi 93/13 protivi nacionalno zakonodavstvo koje dopušta da se platni nalog izda a da se pritom potrošaču ni u jednom trenutku u postupku ne može pružiti jamstvo da će sud provesti nadzor koji se sastoji u provjeri postoje li nepoštene odredbe [22].

44. Osim toga, Sud je naglasio važnost privremenih mjera uključujući odgodu ovrhe, kada je ta mjera nužna radi osiguranja potpune djelotvornosti konačne odluke suda pred kojim se vodi odgovarajući postupak o meritumu, nadležnog za ispitivanje nepoštenosti odredaba ugovora koji je temelj ovrhe [23].

45. Na primjer, u presudi od 26. lipnja 2019., Kuhar [24], Sud je presudio da se Direktivi 93/13, s obzirom na načelo djelotvornosti, protivi nacionalno zakonodavstvo prema kojem sud u postupku hipotekarne ovrhe nije imao mogućnost, bilo po službenoj dužnosti ili po zahtjevu potrošača, ispitati nepoštenost ugovornih odredaba i na temelju toga odgoditi zatraženu ovrhu. Osobito, Sud je utvrdio da su se na pravo potrošača da predloži odgodu ovrhe primjenjivali strogi postupovni uvjeti te polaganje jamčevine na zahtjev vjerovnika, što je takvu odgodu činilo gotovo nemogućom s obzirom na to da je bilo vjerojatno da dužnik u zakašnjenju ne bi imao dostatna financijska sredstva. Sud je nadalje naglasio da činjenica da provjeru nepoštenih odredaba može provesti samo, naknadno i prema potrebi, sud koji odlučuje o meritumu, kojemu je potrošač podnio tužbu, očito nije bila dovoljna da bi se osigurala puna djelotvornost zaštite potrošača koju nalaže Direktiva 93/13. Budući da ovršni sud nije imao mogućnost odgoditi ovrhu, bilo je vjerojatno da će pljenidba imovine osigurane hipotekom biti dovršena prije nego što sud donese odluku o meritumu, čime je potrošač ostvario samo zaštitu *a posteriori* u obliku novčane naknade štete koja je nepotpuna i nedovoljna i stoga ne čini ni odgovarajuće niti učinkovito sredstvo sprječavanja trajnog korištenja nepoštenih odredaba prema članku 7. stavku 1. Direktive 93/13.

46. Također valja pojasniti da se rješenje od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti i Secapital [25], odnosilo na ovršni postupak prema rumunjskom pravu u situaciji koja je nastala prije izmjene članka 713. stavka 2. Zakonika o građanskom postupku Zakonom br. 310/2018. U tom rješenju Sud je utvrdio da se Direktivi 93/13 protivi nacionalno zakonodavstvo koje propisuje rok od 15 dana u kojem se potrošač može, putem prigovora protiv ovrhe, pozvati na nepoštenost ugovornih uvjeta i u slučaju kada je na temelju nacionalnog prava imao pravo pokrenuti zaseban postupak koji nije bio ograničen rokom, ali nije imao učinka na ovršni postupak. Sud je naglasio da je, u slučaju kada je ovršni postupak bio dovršen prije nego je sud donio odluku u zasebnom postupku, ta odluka potrošačima omogućila samo *a posteriori* zaštitu koja je nepotpuna i nedovoljna u smislu Direktive 93/13 i stoga suprotna cilju iz njezina članka 7. stavka 1.

47. Slijedom toga, iz navedene sudske prakse proizlazi da Direktiva 93/13 ne traži da države članice usvoje posebni postupovni sustav nadzora nepoštenih odredaba, pod uvjetom da poštuju svoje obveze prema pravu Unije, uključujući načela ekvivalentnosti i djelotvornosti čime se

[21] Vidjeti presudu od 20. rujna 2018., Danko i Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, t. 46. i t. 2. izreke) i rješenje od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti i Secapital (C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950, t. 26.). U tom smislu, Sud je smatrao da bi visoki sudski troškovi mogli sami po sebi potrošače odvratiti od podnošenja prigovora protiv ovrhe ili podnošenja tužbe radi ishođenja prava na temelju Direktive 93/13. Vidjeti presude od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, t. 68.) i od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 98. i 99.).

[22] Vidjeti presudu od 20. rujna 2018., Danko i Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, t. 49.) i rješenje od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti i Secapital (C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950, t. 28.).

[23] Vidjeti presudu od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, t. 44. i 45.).

[24] C-407/18, EU:C:2019:537, osobito točke 60. do 63. i 68.

[25] C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950, osobito točke 29. do 34.

osigurava provjera nepoštenosti bilo koje ugovorne odredbe koju provodi nacionalni sud neovisno o postupku. Mora postojati nadzor *ex officio* koji provodi prvostupanjski ili drugostupanjski sud, bilo da je pred njim pokrenut ovršni postupak ili postupak u meritumu, koji može pokrenuti potrošač, osim ako ne postoji znatan rizik da potrošač neće koristiti taj postupovni put čime će biti onemogućen sudski nadzor nepoštenih odredaba u skladu s Direktivom 93/13.

48. S obzirom na ta načela razvijena u sudskoj praksi Suda nužno je ispitati okolnosti ovog predmeta.

C. Primjena načela razvijenih u sudskoj praksi Suda na okolnosti ovog predmeta

49. Kao što to proizlazi iz odluke kojom je upućen zahtjev i očitovanja rumunjske vlade i Komisije, ovršni postupak u ovom predmetu ima sljedeće značajke.

50. Kao prvo, nesporno je da u ovršnom postupku nacionalni sud ne provodi nadzor nepoštenosti ugovornih odredaba, bilo po službenoj dužnosti bilo na zahtjev potrošača. Kako je istaknula rumunjska vlada, nacionalni sud koji određuje ovrhu ne može odbiti ovrhu zbog postojanja nepoštenih odredaba u ugovoru koji predstavlja ovršnu ispravu. Uz navedeno, prema članku 713. stavku 2. Zakonika o građanskom postupku, kako je izmijenjen Zakonom br. 310/2018, u okviru postupka u kojem potrošač pobija ovrhu nacionalni sud ne može ispitati nepoštenost odredaba ugovora, bilo po službenoj dužnosti bilo na zahtjev potrošača.

51. Kao drugo, potrošač ima obvezu pokrenuti zaseban postupak, bez vremenskog ograničenja, putem kojeg nacionalni sud može ispitati ugovor koji predstavlja ovršnu ispravu kako bi utvrdio sadržava li nepoštene odredbe.

52. Kao treće, odgoda ovrhe moguća je u slučaju da potrošač pokrene zaseban postupak.

53. Kao četvrto, ovrha se ne odgađa automatski do konačne odluke suda u zasebnom postupku. U tom postupku potrošač može predložiti odgodu ovrhe te mora ispuniti zakonske uvjete, posebice dokazati razloge hitnosti ako odgodu traži zbog toga, kao i dati jamčevinu koja se izračunava na temelju vrijednosti predmeta spora, kako se očitovala Komisija, što rumunjska vlada nije osporila.

54. S obzirom na to da u ovom predmetu nema naznaka koje bi mogle pobuditi sumnju u usklađenost s načelom ekvivalentnosti, preostaje ispitati je li predmetno nacionalno zakonodavstvo u skladu s načelom djelotvornosti.

55. Najprije moram istaknuti da postoje jasne naznake, na temelju sudske prakse Suda, da se predmetno nacionalno zakonodavstvo protivi članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13 s obzirom na načelo djelotvornosti.

56. Kao prvo, treba istaknuti da ni u jednom stadiju ovršnog postupka ne postoji nadzor moguće nepoštenosti odredaba ugovora koji predstavlja ovršnu ispravu, koji provodi nacionalni sud, bilo po službenoj dužnosti bilo na zahtjev potrošača.

57. Kao drugo, čini se da postoji znatan rizik da bi se dotični potrošači mogli odvratiti od pokretanja zasebnog postupka i predlaganja odgode ovrhe zbog troškova koje će postupak prouzročiti ili zbog toga što ne poznaju ili ne mogu ocijeniti opseg svojih prava.

58. U tom pogledu, čini mi se da bi to potrošača moglo odvratiti od podnošenja prijedloga za odgodu ovrhe s obzirom na to da on podliježe davanju jamčevine čiji se iznos izračunava na temelju vrijednosti predmeta spora. Takav zahtjev u praksi praktički onemogućava određivanje odgode jer potrošač, kao dužnik u zakašnjenju, vjerojatno neće imati dostatnih financijskih sredstava za davanje tražene jamčevine. Naime, takav zahtjev rezultira time da, što je veća vrijednost potraživanja vjerovnika, koje se može temeljiti na navodno nepoštenim odredbama – kako pokazuje ovaj predmet u kojem je potraživanje znatno više od ukupne vrijednosti ugovora kako je naveo sud koji je uputio zahtjev (vidjeti točku 17. ovog mišljenja) – veća je vjerojatnost da će potrošač biti demotiviran tražiti odgodu ovrhe ili neće moći to učiniti.

59. U tim okolnostima, s obzirom na sudsku praksu Suda iz točaka 45. i 46. ovog mišljenja, čini mi se vjerojatnim da će ovršni postupak biti dovršen prije nego što bude donesena sudska odluka u zasebnom postupku, čime su dotični potrošači ostvarili samo zaštitu *a posteriori* koja je nepotpuna i nedovoljna i stoga ne čini ni odgovarajuće ni učinkovito sredstvo sprječavanja korištenja nepoštenih odredaba u skladu s člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13. Zato dijelim Komisijino mišljenje da postoji stvarni rizik da će, zbog samog postojanja zasebnog postupka, odluka suda koji odlučuje o nepoštenosti ugovornih odredaba biti zakašnjela i neučinkovita.

60. Nadalje, točno je da, kako je to istaknula rumunjska vlada, Sud u rješenju od 6. studenoga 2019., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti i Secapital[26], nije razmotrio mogućnost odgode ovrhe, kako je navedeno u točki 46. ovog mišljenja. Međutim, prema mojem mišljenju, to ne opovrgava činjenicu da, prema nacionalnom zakonodavstvu u ovom predmetu – o kojem nije bila riječ u tom rješenju – nadzor nepoštenosti odredaba ugovora koji predstavlja ovršnu ispravu ne provodi nacionalni sud u okviru ovršnog postupka, nego ga nacionalni sud može provesti, ako ga uopće može provesti, tek naknadno u zasebnom postupku koji je pokrenuo potrošač i stoga ga se može smatrati očigledno nedovoljnim da bi se osigurala puna djelotvornost zaštite potrošača koju nalaže Direktiva 93/13.

61. Slijedom toga, treba smatrati da predmetno nacionalno zakonodavstvo krši načelo djelotvornosti jer onemogućava ili pretjerano otežava osiguranje zaštite dodijeljene potrošačima Direktivom 93/13.

62. Stoga zaključujem da se nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, protivi članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13 u vezi s načelom djelotvornosti.

VI. Zaključak

63. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodno pitanje koje je uputio Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Prvostupanjski sud 2. sektora u Bukureštu, Rumunjska) odgovori na sljedeći način:

Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da im se protivi nacionalno zakonodavstvo prema kojem sud u okviru prigovora protiv ovrhe nema mogućnost, bilo po službenoj dužnosti ili na zahtjev potrošača, ispitati jesu li

[26] C-75/19, neobjavljeno, EU:C:2019:950

nepoštene odredbe ugovora o leasingu koji predstavlja ovršnu ispravu zato što potrošač ima mogućnost pokrenuti zaseban postupak putem kojeg se može ispitati sadržava li ugovor nepoštene odredbe u smislu te direktive.